

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS KALBOS IR TAUTYBĖS PAGRINDAIS ŠIRVINTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBOS 2019 M. KOVO 28 D. SPRENDIME Nr. 1-71 „DĖL SUTIKIMO REORGANIZUOTI ŠIRVINTŲ RAJONO BARSKŪNŲ PAGRINDINĘ MOKYKLĄ PRIJUNGIANT JĄ PRIE ŠIRVINTŲ RAJONO BARTKUŠKIO MOKYKLOS-DAUGIAFUNKCIO CENTRO“ TYRIMO

2019-06-05 Nr. (19)SN-2)SP-72

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2019 m. kovo 26 d. gautas pareiškėjos Širvintų rajono savivaldybės tarybos narės Rasos Tamošiūnienės (toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame nurodoma, kad ji kreipiasi Barskūnų pagrindinės mokyklos bendruomenės vardu dėl Širvintų rajono savivaldybės tarybos (toliau – Taryba) 2019 m. kovo 20 d. sprendimo Nr. 2-83, kuriuo planuojama reorganizuoti Širvintų rajono Barskūnų pagrindinę mokyklą (toliau vadinama ir Mokykla), prijungiant ją prie Širvintų rajono Bartkuškio mokyklos-daugiafunkcio centro (toliau vadinamas ir Centru). Skunde teigiama, kad Mokykla yra vienintelė mokykla Širvintų rajone, kurioje ugdymas vyko lenkų kalba. Centre ugdymas vyksta lietuvių kalba. Mokykla svarbi vietos gyventojams ir bendruomenei, turi gražias tradicijas, todėl šios mokyklos prijungimas prie Centro, kuris neturi galimybės suteikti dvikalbio ugdymosi, pažeidžia tautinių mažumų, gyvenančių Širvintų rajone, teises ir teisėtus lūkesčius. Skundu prašoma išsaugoti vienintelę lenkų mokyklą Širvintų rajone.

2019 m. balandžio 4 d. raštu Nr. (19)SN-81)S-302 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į Širvintų rajono savivaldybės merę Živilę Pinskiuvienę (toliau – Merė), prašydama paaiškinti: kokį tikslą siekiama įgyvendinti Širvintų savivaldybės tarybos (toliau vadinama ir – Taryba) sprendimu Nr. 2-83; ar, Mokyklą prijungus prie Centro, mokiniams, ketinantiems ir toliau ugdytis lenkų kalba, bus užtikrintas ugdymas lenkų kalba, jei ne, kokiū būdu bus sprendžiamas klausimas dėl galimybės ugdytis lenkų kalba mokiniams, lankiusiems Mokyklą; ar prieš Tarybos sprendimo Nr. 2-83 priėmimą Širvintų rajono savivaldybė teiravosi Barskūnų pagrindinės mokyklos bendruomenės dėl (ne)pritarimo reorganizacijai, jei ne, kodėl; ar Širvintų rajono savivaldybė gavo Barskūnų pagrindinės mokyklos bendruomenės

nusiskundimų dėl galimos reorganizacijos; ar mokiniams, lankiusiems Mokyklą, bus užtikrintos tinkamos susisiekimo paslaugos privažiuoti iki Centro. Taip pat prašyta pateikti kitą, reikšmingą, informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2019 m. balandžio 11 d. rašte Nr. 13-1095 „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – Raštas) Merė nurodė, kad 2019 m. kovo 20 d. Taryba neorganizavo posėdžio. Tarybos posėdis vyko 2019 m. kovo 28 d. ir buvo priimtas sprendimas Nr. 1-71 „Dėl sutikimo reorganizuoti Širvintų rajono Barskūnų pagrindinę mokyklą prijungiant ją prie Širvintų rajono Bartkuškio mokyklos-daugiafunkcio centro“ (toliau vadinamas ir Sprendimu). Sprendimo tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 28 straipsnį. Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programą, tinklas kuriamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintomis Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėmis ir mokyklų bendruomenių nutarimais, jei šie neprieštarauja nurodytoms taisyklėms. Pagal Širvintų rajono Barskūnų pagrindinės mokyklos išplėstinio mokyklos tarybos posėdžio, įvykusio 2019 m. kovo 20 d., protokolą Nr. 2, Mokyklos bendruomenė pritarė Širvintų rajono Barskūnų pagrindinės mokyklos reorganizavimui.

Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768 „Dėl mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“, 11 punkte nustatyta, kad pradinės, pagrindinės mokyklos ar progimnazijos tipo mokyklos, kurioms išlaikyti dėl mažo mokinių skaičiaus nepakanka lėšų, gali būti prijungiamos prie kitų mokyklų, vykdančių atitinkamo lygmens bendrojo ugdymo programas, ir toliau veikti tose pačiose patalpose. Po reorganizacijos Barskūnų pagrindinė mokykla taps Širvintų rajono Bartkuškio mokyklos-daugiafunkcio centro skyriumi, kuriame ir toliau bus vykdomos ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programos.

Rašte pažymėta, kad dėl mažo mokinių skaičiaus Barskūnų pagrindinio ugdymo skyriuje nebus sudaryta 9 klasė. Klasių sudarymo kriterijus ir jų finansavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 679 patvirtintas „Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas“. Mažiausias mokinių skaičius klasėje gali būti 8 mokiniai.

Visų dalykų ugdymas lenkų kalba Mokykloje vykdomas tik pradinėse klasėse. Nuo penktos klasės visi dalykai dėstomi lietuvių kalba, sudarant galimybę mokytis ir lenkų kalba.

Po reorganizacijos Mokyklos mokiniai mokysis tose pačiose patalpose. Mokinių teisė mokytis lenkų kalba nepanaikinama. Merė nurodė, kad Širvintų rajono savivaldybė negavo Mokyklos bendruomenės nusiskundimų dėl Mokyklos reorganizacijos. Mokyklos mokiniams nėra poreikio mokytis Centre, nes mokiniai lieka mokytis Mokyklos patalpose. Devintos klasės mokiniams artimiausia mokykla, kurioje ugdymas vyksta lenkų kalba, yra Maišiagalos gimnazija. Centre neformuojamos 9–10 klasės, nes nesusirinko būtinas mažiausias skaičius mokinių.

Merė pažymėjo, kad Mokyklos mokiniams ir toliau bus užtikrinta teisė ir galimybė mokytis gimtąja lenkų kalba.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Širvintų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. kovo 28 d. sprendimas Nr. 1-71 „Dėl sutikimo reorganizuoti Širvintų rajono Barskūnų pagrindinę mokyklą prijungiant ją prie Širvintų rajono Bartkuškio mokyklos-daugiafunkcio centro“ neprieštaruja Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 punktui, kuriame nustatyta, jog valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra

kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja kreipėsi į Tarnybą nurodydama, kad Mokykla yra vienintelė ugdymo įstaiga Širvintų rajone, kurioje ugdymas vyko lenkų kalba. Centre ugdymas vyksta lietuvių kalba. Mokykla svarbi vietos gyventojams ir bendruomenei, turi gražias tradicijas, todėl Mokyklos prijungimas prie Centro, kuris neturi galimybės suteikti dvikalbio ugdymosi, gali pažeisti lenkų kalba ugdomų vaikų interesus.

Pagal Lietuvos Respublikos savivaldos įstatymo 6 str. 8 punktą, savivaldybės organizuoja ikimokyklinį ugdymą, vaikų ir suaugusiųjų neformalųjį švietimą, vaikų ir jaunimo užimtumą.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 punktą, valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Sprendimu nuspręsta sutikti, kad biudžetinė įstaiga Širvintų rajono Barskūnų pradinė mokykla iki 2019 m. rugpjūčio 29 d. būtų reorganizuota, prijungiant ją prie Širvintų rajono Bartkuškio mokyklos-daugiafunkcio centro, įsteigiant Širvintų rajono Bartkuškio mokyklos-daugiafunkcio centro Barskūnų pagrindinio ugdymo skyrių. Sprendime taip pat numatyta, kad po reorganizavimo veiksianti biudžetinė įstaiga Širvintų rajono Bartkuškio mokykla-daugiafunkcis centras, vykdanči ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, Barskūnų skyriuje vykdys ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas.

Minėti Sprendimo punktai patvirtina aplinkybę, kad Mokyklos mokiniams bus užtikrinta teisė mokytis tose pačiose patalpose, t. y. nebus pablogintos mokinių sąlygos dėl patalpų bei neiškils poreikis rūpintis susisiekimu (transportu).

Sprendime taip pat nenurodyta, kad po prijungimo Mokykloje pasikeis ugdomoji kalba. Rašte pažymėta, kad mokiniai ir toliau galės pasirinkti ugdomąją kalbą (lenkų arba lietuvių).

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, kurio paskirtis – nustatyti Lietuvos Respublikos švietimo tikslus, švietimo sistemos principus, švietimo sistemos sandaros, švietimo veiklos, švietimo santykių pagrindus, valstybės įsipareigojimus švietimo srityje, numatytas lygių galimybių principas. Pagal šį principą švietimo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmens teisių įgyvendinimą,

kiekvienam asmeniui ji laiduoja švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo bei pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją arba įgyti naują.

Tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose, reglamentuojančiuose žmogaus teisių įgyvendinimą, pažymima, kad žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti privilegijų dėl tam tikros žmogaus savybės ir / arba jam priskiriamo požymio.

Pareiškėjos teigimu, Mokyklos prijungimas prie Centro, kuris neturi galimybės suteikti dvikalbio ugdymosi, pažeidžia tautinių mažumų, gyvenančių Širvintų rajone, teises ir teisėtus lūkesčius.

Tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 9 punktas).

Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais, ir vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Vertinant galimą diskriminaciją tautybės ir kalbos pagrindais, lyginami ne tik tam tikri (konkretūs) asmenys, bet ir vienos tautybės asmenys su kitos tautybės asmenimis, šiuo atveju lyginami lietuvių ir lenkų tautybės (šiomis kalbomis kalbantys) asmenys bei analizuojama, ar tam tikros tautybės asmenys (ne)atsiduria blogesnėje / geresnėje padėtyje.

Vertinant Sprendimo nuostatas, teigtina, kad jose nenumatytos sąlygos, kurioms esant lenkų tautybės mokiniai atsidurtų blogesnėje padėtyje nei lietuvių. Mokykloje besimokantys mokiniai liks tose pačios patalpose; nepasikeis ir jų ugdomoji kalba. Merė pažymėjo, kad Mokykloje nebus formuojamos 9–10 klasės, bet ne todėl, kad nebus sudarytos galimybės mokytis lenkų kalba, o atsižvelgiant į tai, kad nesusidaro pakankamas mokinių skaičius (vadovaujantis Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos apraše numatyta mažiausio sąlyginės klasės (grupės) mokinių skaičiaus apskaičiavimo tvarka).

Remiantis tuo, kas išdėstyta, teigtina, jog Širvintų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. kovo 28 d. sprendimas Nr. 1-71 „Dėl sutikimo reorganizuoti Širvintų rajono Barskūnų pagrindinę mokyklą prijungiant ją prie Širvintų rajono Bartkuškio mokyklos-daugiafunkcio centro“ neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 punktui, kuriame nustatyta, jog valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 str., 17 str. ir 29 str. 2 d. 5 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytiems pažeidimams.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Širvintų rajono savivaldybę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė